

Home Office

Gorchmynion Atal Troseddau Cyllyll

Canllawiau – a gyhoeddwyd o dan adran 30 o Ddeddf Arfau
Tramgwyddus 2019

Gorffennaf 2021

Contents

1. Cyflwyniad	4
1.1 Cefndir	4
1.2 Terminoleg	4
1.3 Diben y Canllawiau	5
2. Ystyried Plant a Phobl Ifanc.....	5
3. Cymhwyso	6
3.1 KCPO a wnaed ar gollfarn	6
3.2 Heblaw ar gollfarn.....	7
3.3 Gofynion ar gyfer gwneud cais KCPO ac eithrio ar gollfarn	8
3.4 Cais am KCPO a wnaed heb hysbysiad	8
3.5 KCPO dros dro heb hysbysiad.....	8
3.6 KCPO dros dro pan na phenderfynir ar gais gyda hysbysiad	9
3.7 Ystyriaethau penodol ar gyfer ceisiadau lle mae'r diffynnydd o dan 18 oed	9
3.8 Dogfennau i'w darparu i'r llys	11
3.9 Ffi i'w thalu.....	11
4. Darpariaethau KCPO.....	11
4.1 Gofynion Cadarnhaol	11
4.2 Gwaharddiadau	13
4.3 Ystyriaethau penodol ar gyfer gofynion cadarnhaol a gwaharddiadau ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed.....	13
4.4 Goruchwylio a Chydymffurfio	14
5. Hyd KCPO	14
6. Cyflwyno KCPO	15
6.1 Cyflwyno'r KCPO ar y diffynnydd.....	15
6.2 Cyflwyno'r KCPO ar ddiffynnyddion o dan 18 oed	15
7. hysbysiad.....	16
7.1 Gofynion hysbysiad	16
7.2 Gofynion hysbysu diffynnyddion o dan 18 oed	16
7.3 Troseddau sy'n ymwneud â hysbysu.....	17
8. Adolygu.....	17
8.1 Gwrandawiadau adolygu	17
8.2 Gwrandawiadau adolygu ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed	18

8.3 Amrywiad	18
8.4 Amrywiad i ddiffnyddion o dan 18 oed	18
8.5 Rhyddhau	19
9. Apeliadau	19
9.1 Hawliau apelio	19
10. Torri	19
10.1 Troseddau	20
10.2 Dedfrydu	20
10.3 Ystyriaethau penodol ar gyfer dedfrydu diffnyddion o dan 18 oed	21
11. Rychwant Tiriogaethol	21
12. Cyfathrebu'r defnydd o KCPOs	21
13. Ystyried dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus	22
14. Peilot	22

1. Cyflwyniad

1.1 Cefndir

Cafodd Deddf Arfau Tramgwyddus 2019 (a ddisgrifir hefyd fel "y Ddeddf") Gydsyniad Brenhinol ar 16 Mai 2019. Mae'r Ddeddf yn cynnwys mesurau deddfwriaethol newydd i reoli gwerthu cyllyll a sylweddau cyrydol, ac mae'n cyflwyno troseddau newydd ar eu meddiant a'u defnydd. Mae hefyd yn cyfyngu ar fynediad i rai arfau tanio. Cyhoeddir canllawiau statudol ar wahân, o dan adran 66 o'r Ddeddf, sy'n ymwneud â gweithredu Rhannau un, tri, pedwar a phump o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019.

Mae Rhan dau o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn cyflwyno Gorchymyn Atal Troseddau Cyllyll (KCPOs). Mae'r gorchymynion sifil hyn wedi'u cynllunio i roi offeryn i'r heddlu, gyda chymeradwyaeth y Llys, i helpu i lywio pobl ifanc ac eraill i ffwrdd o droseddau cyllyll ac o gario cyllyll yn gyhoeddus fel mater o drefn.

Bydd KCPOs yn helpu i ddargyfeirio'r rhai a allai fod yn cario cyllyll, neu sydd fwyaf o berygl o gael eu tynnu i drais difrifol, i ffwrdd o fod yn gysylltiedig â throseddau cyllyll. Byddant hefyd yn helpu i atal eraill sydd wedi bod yn gysylltiedig â throseddau cyllyll rhag troseddu ymhellach pan roddir gorchymyn gan y llys yn dilyn collfarn.

Y bwriad yw y bydd KCPOs yn ataliol yn hytrach na chosbol – i helpu i atal troseddau cyllyll, drwy ddefnyddio gofynion cadarnhaol i helpu i lywio'r unigolyn oddi wrth drais difrifol ac i fynd i'r afael â ffactorau yn eu bywydau a allai gynyddu'r siawns o droseddu, ochr yn ochr â mesurau i wahardd rhai gweithgareddau i helpu i atal troseddu yn y dyfodol.

1.2 Terminoleg

Defnyddir y derminoleg ganlynol drwy gydol y canllawiau hyn:

- KCPO – Gorchymyn Atal Troseddau Cyllyll.
- Ymgeisydd – Yr awdurdod sy'n gwneud cais am y KCPO, a fydd ar gyfer KCPOs 'ac eithrio ar gollfarn' fydd yr heddlu perthnasol yng Nghymru a Lloegr (gan gynnwys Heddlu Trafnidiaeth Prydain a Heddlu'r Weinyddiaeth Amddiffyn) neu ar gyfer KCPOs 'ar gollfarn' fydd Gwasanaeth Eryl y Goron.
- Amddiffynnydd – Y person sy'n dderbynnnydd neu'n ddarpar dderbynnnydd y KCPO.
- Y Llys – Wrth gyfeirio at 'y llys' yn unig bydd hyn yn gyfeiriad at y Llys Ynadon. Bydd unrhyw lys arall fel Llys y Goron yn cael ei bennu yn y testun.

- Ystyr plentyn - at ddibenion y canllawiau hyn, yw person 12 oed neu hŷn sydd o dan 18 oed.

1.3 Diben y Canllawiau

Mae Deddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn caniatáu i'r Ysgrifennydd Gwladol gyhoeddi canllawiau, o dan adran 30 o'r Ddeddf, sy'n ymwneud ag "arfer swyddogaethau gan berson perthnasol mewn perthynas â gorchmynion atal troseddau cyllyll a gorchmynion atal troseddau cyllyll dros dro". Diffinnir "person perthnasol" fel "person sy'n gallu gwneud cais am orchymyn atal troseddau cyllyll neu orchymyn atal troseddau cyllyll dros dro". Bwriedir i'r canllawiau hyn gael eu defnyddio'n bennaf gan yr awdurdodau perthnasol a all wneud cais am KCPO, sef yr heddlu a Gwasanaeth Erllyn y Goron (CPS). Bydd y canllawiau hefyd o ddiddordeb i'r Farnwriaeth.

Mae KCPOs yn gofyn am ddull amlasiantaethol o fynd i'r afael â throseddau cyllyll ac yn ei gefnogi. Disgwylir i'r heddlu weithio gyda sefydliadau perthnasol a grwpiau cymunedol i gefnogi'r rhai sydd wedi cael KCPO i osgoi troseddu neu droseddu pellach. Bydd sefydliadau perthnasol a grwpiau cymunedol yn cynnwys Timau Troseddau leuenctid yn ogystal â sefydliadau trydydd sector sy'n cefnogi plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n agored i niwed sydd mewn perygl o droseddu. Bydd gan bob un ohonynt rôl i'w chwarae i sicrhau mai KCPOs yw'r offeryn ataliol y bwriedir iddynt fod. Felly, mae'r canllawiau hyn hefyd wedi'u hanelu at y rhai sy'n ymwneud â rheoli ac adolygu KCPOs.

2. Ystyried Plant a Phobl Ifanc

Mae'r garfan ar gyfer KCPOs yn cynnwys plant rhwng 12 oed ac oedolion. Rhaid rhoi ystyriaeth benodol i blant a phobl ifanc ynglŷn â phob agwedd ar y broses KCPO. Mae eu haeddfedrwydd emosiynol a chorfforol yn wahanol i oedolion ac mae angen ei ddeall; gall ffactorau fel trallod neu drawma amlygu'n wahanol yn ymddygiad plentyn neu berson ifanc.

Dylid ystyried y canllawiau yn y ddogfen hon ochr yn ochr â Chyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu (NPCC) [Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Plismona Plant a Phobl Ifanc pobl](#).¹ Mae'r strategaeth hon yn pwysleisio, mewn rhai amgylchiadau, mai gorfodi yw'r arf mwyaf effeithiol, ond i lawer o rai eraill gall fod yn offeryn di-flewyn-ar-dafod. Dengys tystiolaeth nad yw sancsiynau cosbol iawn yn

¹ [National Strategy for the Policing of Children & Young People](#)

cael fawr o effaith ar ddeunydd eildro, felly dylid ystyried gorfodi'n briodol a'i ddefnyddio dim ond lle bo angen i atal eraill rhag dod yn ddiodefwr.

Er bod y canllawiau hyn yn gwahanu oedolion a phlant yn glir, cydnabyddir bod yr ystod oedran 18-24 oed yn gyfnod allweddol o ddatblygiad; mae'r ymennydd yn dal i ddatblygu, mae annibyniaeth yn cael ei hennill, mae gweithgarwch cymdeithasu yn cynyddu, ac mae arbrofi gyda chyffuriau, alcohol a pherthnasoedd rhywiol yn digwydd. Mae'r cyfnod oedran hwn hefyd yn cyd-daro ag adeg pan fyddant yn fwyaf tebygol o ddod i gysylltiad â'r heddlu. Felly, mae'n bwysig cofio'r effaith ar y grŵp oedran hyn hwn wrth iddynt drosglwyddo i fod yn oedolion.

3. Cymhwyso

3.1 KCPO a wnaed ar gollfarn

Gall KCPO gael ei wneud gan unrhyw lys sy'n delio â'r diffynnydd (e.e. Llys y Goron, llys ynadon neu Lys leuenctid).

Mae Adran 19 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i'r llys wneud KCPO ar gollfarn.

- Yn gyntaf, rhaid i'r llys fod yn fodlon, ar fantol tebygolrwydd (safon prawf sifil) fod y diffynnydd wedi cyflawni trosedd. Rhaid i'r drosedd hon fod yn drosedd berthnasol, hynny yw, trosedd sy'n ymwneud â thrais (neu'r bygythiad o drais) neu pan ddefnyddiwyd neu y cludwyd teclyn â llafn gan y diffynnydd neu unrhyw berson arall wrth gyflawni'r drosedd. (Mae "teclyn â llafn" yn declyn y mae adran 139 o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1988 yn gymwys iddi). Rhaid i'r gollfarn y mae'r KCPO yn ymwneud â hi ôl-ddyddiadu dod â'r darpariaethau perthnasol ar KCPOs i rym yn Rhan dau o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 a bod y drosedd wedi'i chyflawni mewn ardal lle mae adran 19 o'r Ddeddf mewn grym.
- Yn ail, mae'n rhaid bod cais wedi'i wneud gan yr erlyniad. Ni chaiff y llys wneud gorchymyn o'i wirfodd. Byddai'r cais fel arfer yn cael ei ategu gan dystiolaeth gan yr heddlu. Mae'r mathau o dystiolaeth y gellir eu defnyddio wrth wneud cais am KCPO yn cael eu nodi ymhellach yng Nghanllawiau Ymarferwyr KCPO (mae hwn i'w weld ar [KCPO practitioners guidance \(publishing.service.gov.uk\)](#))
- Yn drydydd, mae'n ofynnol i'r llys ystyried bod angen gwneud y gorchymyn i amddiffyn y cyhoedd yn gyffredinol, neu bersonau penodol (gan gynnwys y diffynnydd) rhag y risg o niwed corfforol neu seicolegol sy'n cynnwys teclyn â

llafn, neu atal y diffynnydd rhag cyflawni trosedd sy'n ymwneud â theclyn â llafn.

Pan fydd y CPS yn gwneud cais am KCPO, bydd angen iddo nodi pa ofynion a gwaharddiadau a geisir a'r dystiolaeth i'w cefnogi'. Nid oes angen darparu'r dystiolaeth honno yn unol â rheolau caeth tystiolaeth droseddol a gall y cais ddibynnu ar ffeithiau'r drosedd y mae'r diffynnydd wedi'i chollfarnu o'i herwydd. Diben y gorchymyn yw gwahardd y diffynnydd rhag gwneud gweithgareddau penodol neu ei gwneud yn ofynnol i'r diffynnydd gydymffurfio ag unrhyw beth a ddisgrifir yn y gorchymyn at ddibenion amddiffynnol.

Cyfrifoldebau'r CPS

- Ar gyfer ceisiadau ar gollfarn, bydd y CPS yn adolygu'r achos ar y cyd â'r heddlu ac yn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r cais KCPO yn wyneb amgylchiadau'r achos penodol a sut i fwrw ymlaen ag ef. Os yw'r diffynnydd o dan 18 oed, mae'n ofynnol i'r erlyniad gael barn y Tîm Troseddau Ieuencid lleol.
- Bydd y CPS yn sicrhau bod y diffynnydd a'r llys yn ymwybodol o'r cais sydd i'w wneud yn y gwrandawriad cyntaf, neu cyn hynny, ar ôl derbyn y cais gan yr heddlu.
- Bydd y CPS yn cyflwyno'r cais ar yr amddiffyniad a'r llys, gan ei gopïo i'r heddlu.
- Bydd y CPS yn gwneud cais neu'n ceisio gohirio gwneud cais fel y bo'n briodol ar gollfarn.
- Bydd y CPS yn ymgynghori â'r heddlu lle bynnag y bo modd, yn enwedig ynghylch diwygiadau sylweddol. Bydd adolygiad y CPS yn sicrhau mai dim ond gofynion a gwaharddiadau sy'n angenrheidiol ac yn gymesur a geisir, a dim ond pan fo tystiolaeth i'w cefnogi

3.2 Heblaw ar gollfarn

Mae gan y llysoedd y pŵer i wneud KCPOs mewn achosion heblaw ar gollfarn. Gellir gwneud KCPO mewn perthynas ag unrhyw berson sydd dros 12 oed. Os yw'r derbynnnydd arfaethedig yn oedolyn, rhaid gwneud y cais i lys ynadon, a lle bo'r derbynnnydd arfaethedig o dan 18 oed, i Lys Ieuencid.

Mae Adran 14 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn nodi'r amodau y mae'n rhaid eu bodloni er mwyn i'r llys wneud KCPO ac eithrio ar gollfarn:

- Yn gyntaf, rhaid i'r llys fod yn fodlon bod cais wedi'i wneud yn unol ag adran 15 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019. Mae'r cais yn cael ei wneud drwy

gŵyn. Nid yw'r terfynau amser a osodir gan adran 127 o Ddeddf Llysoedd Ynadon 1980 yn gymwys i gŵyn o'r fath.

- Yn ail, rhaid i'r llys fod yn fodlon, ar fantol tebygolrwydd (safon prawf sifil), fod gan y person, ar o leiaf ddau achlysur yn y cyfnod perthnasol, declyn â llafn gyda hwy mewn man cyhoeddus, ar safle ysgol neu ar safle addysg bellach heb reswm da nac awdurdod cyfreithlon. (Mae "teclyn â llafn" yn declyn y mae adran 139 o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 1988 yn gymwys iddi ac ystyr y "cyfnod perthnasol" yw cyfnod o ddwy flynedd cyn y dyddiad y gwnaed y gorchymyn).
- Yn drydydd, mae'n ofynnol i'r llys ystyried bod angen gwneud y gorchymyn i amddiffyn y cyhoedd yn gyffredinol, neu bersonau penodol (gan gynnwys y diffynnydd) rhag risg o niwed corfforol neu seicolegol sy'n cynnwys teclyn â llafn neu atal y diffynnydd rhag cyflawni trosedd sy'n ymwneud â theclyn â llafn.

3.3 Gofynion ar gyfer gwneud cais KCPO ac eithrio ar gollfarn

Gall prif swyddog heddlu'r ardal wneud cais pan fo'r diffynnydd yn byw neu lle mae'r diffynnydd, ym marn yr ymgeisydd, yn bwriadu bod neu deithio iddo. Rhaid i brif swyddog yr heddlu perthnasol wneud y cais i'r llys sy'n gweithredu ar gyfer eu hardal cyfiawnder lleol. Gall Prif Gwnstabl Heddlu Trafnidiaeth Prydain a Phrif Gwnstabl Heddlu'r Weinyddiaeth Amddiffyn wneud cais hefyd.

3.4 Cais am KCPO a wnaed heb hysbysiad

Er y bydd cais am KCPO fel arfer yn cael ei wneud ar ôl rhoi hysbysiad i'r diffynnydd, mae adran 16 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 hefyd yn galluogi'r ymgeisydd i wneud cais am KCPO heb roi hysbysiad o'r fath. Heb hysbysiad, dim ond mewn amgylchiadau eithriadol neu frys y dylid gwneud ceisiadau a byddai angen i'r ymgeisydd gyflwyno tystiolaeth i'r llys ynghylch pam mae angen cais heb hysbysiad.

Byddai hyn fel arfer yn digwydd pan geisiwyd gwrandawriad heb hysbysiad i atal niwed neu ddianc rhag digwydd. Efallai y bydd angen gohirio er mwyn gallu casglu rhagor o wybodaeth cyn gwrandawriad llawn a bydd angen galluogi'r diffynnydd i fynychu gwrandawriad llawn.

3.5 KCPO dros dro heb hysbysiad

Pan wneir cais heb hysbysiad, gall y llys ganiatáu KCPO dros dro tra'n aros am wrandawriad llawn ar ôl rhoi hysbysiad i'r diffynnydd. Nid yw'n ofynnol i'r ymgeisydd gydymffurfio â'r gofyniad i ymgynghori â'r Timau Troseddau leuenctid perthnasol cyn gwneud cais heb hysbysiad i amddiffynnydd o dan 18 oed. Fodd bynnag, bydd y gofyniad i ymgynghori â'r Timau Troseddau leuenctid perthnasol yn gymwys cyn dyddiad gwrandawriad llawn cyntaf y KCPO.

Dim ond ar gais a wneir heb hysbysiad pan fydd y llys o'r farn bod angen gwneud hynny y gall y llys roi KCPO dros dro. Caiff gorchymyn o'r fath osod unrhyw waharddiadau a osodir gyda KCPO llawn (ac y mae'r llys o'r farn eu bod yn angenrheidiol) ond ni chaiff y gorchymyn osod unrhyw un o'r gofynion y caiff KCPO eu gosod o dan adran 14 (KCPO a wneir heblaw ar gollfarn).

3.6 KCPO dros dro pan na phenderfynir ar gais gyda hysbysiad

Mae gan y llys bŵer o dan adran 18 o'r Ddeddf i ganiatáu KCPO dros dro pan fydd yn gohirio gwrandawriad y rhoddwyd hysbysiad i'r diffynnydd ohono. Caiff y llys ganiatáu KCPO dros dro os oes cais wedi'i wneud hefyd ar gyfer KCPO dros dro (naill ai ar yr un pryd â'r cais llawn neu wedi hynny) ac mae'r llys o'r farn ei bod yn deg gwneud gorchymyn o'r fath. Felly, er enghraifft, gall y llys wneud gorchymyn dros dro mewn sefyllfa lle mae'n fodlon ei bod yn angenrheidiol er mwyn amddiffyn person rhag niwed uniongyrchol tra'n aros i'r cais am y gorchymyn gael ei benderfynu'n llawn.

Gall KCPO dros dro a roddwyd o ganlyniad i ohirio gwrandawriad, pan hysbyswyd y diffynnydd o'r cais neu fod cais am KCPO wedi'i wneud yn unol ag adran 14 o'r Ddeddf, gynnwys unrhyw waharddiad neu ofyniad y mae gan y llys y pŵer i'w gynnwys mewn KCPO a roddwyd ar ôl gwrandawriad llawn ac y mae'r llys yn credu ei fod yn briodol o dan yr amgylchiadau sy'n gymwys. Mae Deddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn datgymhwyso'r terfynau amser a osodir gan adran 127 o Ddeddf Llysoedd Ynadon 1980 mewn perthynas â chwynion a wnaed o dan adran 18 o'r Ddeddf.

3.7 Ystyriaethau penodol ar gyfer ceisiadau lle mae'r diffynnydd o dan 18 oed

Caiff Llys leuenctid wneud KCPO mewn perthynas ag unrhyw berson o dan 18 oed ar yr amod nad yw'r person yn iau na 12 mlwydd oed. **Os yw'r KCPO a geisir yn ymwneud â diffynnydd o dan 18 oed, mae adran 15 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn ei gwneud yn ofynnol i'r ymgeisydd ymgynghori â'r Tîm Troseddau leuenctid perthnasol cyn gwneud cais.** Mae'r ymgynghoriad yn gyfle pwysig i ystyried barn y Tîm Troseddau leuenctid. Gan ei bod yn ofynnol i'r ymgeisydd ymgynghori â'r Tîm Troseddau leuenctid perthnasol, disgwylir, fel arfer da, fod yr heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron (CPS) yn rhannu canlyniad yr

ymgyngoriad yn y gwrandawriad gyda'r llys. Efallai y bydd yr heddlu a'r CPS am ystyried cynnwys adroddiad y Tîm Troseddau leuenctid yn y bwndel tystiolaeth gan ragweld y bydd y llys yn dymuno ei weld.

Rhaid i ymgeiswyr ddangos eu bod yn ystyried yr egwyddorion cyffredinol canlynol wrth ystyried a ddylid gwneud cais am KCPO mewn perthynas â pherson o dan 18 oed:

1. Dim ond pan fo'r ymgeisydd yn credu bod y diffynnydd o dan 18 oed yn cario cyllyll mewn safleoedd cyhoeddus, ysgol neu addysg bellach fel mater o drefn heb reswm da y dylid ceisio KCPOs, ac felly mae mewn perygl o gymryd rhan mewn troseddau cyllyll neu ddiodeff troseddau cyllyll.
2. Mae prosesau amddiffyn plant clir i'w dilyn pan nodwyd niwed sylweddol neu'r risg o niwed sylweddol. Mae Adran 11 o Ddeddf Plant 2004 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol, yr heddlu ac eraill i wneud trefniadau i sicrhau eu bod, wrth gyflawni eu swyddogaethau, yn rhoi sylw i'r angen i ddiogelu a hyrwyddo lles plant. Dylai gwasanaethau plant lleol, sydd â chyfrifoldebau cyfreithiol dros ddiogelu ac amddiffyn plant, fod yn rhan o drafodaethau ynghylch KCPO posibl ar gyfer person o dan 18 oed. Mae'n hanfodol, pan fo'r plentyn yn cael ei gefnogi gan weithiwr cymdeithasol, yr ymgyngorir yn gynnar ar Ofal Cymdeithasol Plant (CSC) ym mhroses ystyried KCPO a dylid ymwneud â CSC ac ymgyngori ag ef yn adroddiad y Timau Troseddau leuenctid er mwyn sicrhau y rhoddir cyfrif llawn am amgylchiadau llawn y plentyn o ran risgiau, anghenion a bregusrwydd.
3. Lle y bo'n briodol, dylai ymgeiswyr weithio'n agos gyda theulu neu ofalwyr y person ifanc, o'r cam cynharaf posibl, i sicrhau cymorth rhieni/gofalwyr. Mae tystiolaeth yn awgrymu, lle mae rhieni neu ofalwyr yn gefnogol, bod ymyriadau'n fwy tebygol o lwyddo. Os ceisir cais am KCPO yn erbyn plentyn mewn gofal, bydd angen ymgyngori â'r gwasanaethau i blant.
4. Er bod y Tîm Troseddau leuenctid perthnasol mewn sefyllfa dda i gyngori a bod yn rhaid ymgyngori â hwy ar wneud KCPO, nid dyma'r unig asiantaeth a all gynorthwyo'r heddlu i nodi ffactorau risg. Yn ogystal â'r Tîm Troseddau leuenctid, dylai'r heddlu benderfynu fesul achos a all unrhyw asiantaethau eraill gynorthwyo. Er enghraifft, gallai grwpiau neu sefydliadau cymunedol lleol ddarparu gwybodaeth briodol am ffactorau risg ac ymyriadau, yn enwedig os ydynt yn gweithio, neu wedi gweithio, gyda'r person ifanc sy'n ddarostyngedig i'r gorchymyn. Efallai y bydd gwasanaethau addysg a gwasanaethau plant, er enghraifft, hefyd yn gallu cynorthwyo'r heddlu yn y cyd-destun hwn.

5. Ni ddylid ystyried KCPO fel yr unig ddewis i bobl ifanc; maent yn arf pwysig o fewn dull partneriaeth ehangach o reoli'r risg o droseddau cyllyll ymhlith pobl ifanc dan 18 oed. Dylid rhoi ystyriaeth ofalus i briodoldeb y KCPO fel y dull cywir o ymyrryd ar gyfer y plentyn unigol dan sylw. Mae gan bawb sy'n gweithio gyda phlant gyfrifoldeb dros eu cadw'n ddiogel. Mae Deddf Plant 2004 yn nodi bod buddiannau plant a phobl ifanc o'r pwys mwyaf ym mhob ystyriaeth o les a diogelu.

3.8 Dogfennau i'w darparu i'r llys

Wrth wneud cais am KCPO, bydd angen i'r ymgeisydd lenwi'r ffurflen gais KCPO. Dylai'r ffurflen hon gael ei llenwi gan yr unigolyn arweiniol sy'n gyfrifol am yr achos dros yr ymgeisydd a'i gofnodi yn y llys.

3.9 Ffi i'w thalu

Cyfeiriwch at y Gorchymyn (Gorchmynion) Ffioedd cyfredol i gael manylion y ffioedd ymgeisio. Telir y ffi i gychwyn y trafodion. Nid oes angen taliad arall.

4. Darpariaethau KCPO

Mater i'r llys benderfynu arno yw natur unrhyw ofyniad neu waharddiad a gynhwysir mewn KCPO neu KCPO dros dro. Fodd bynnag, gall y llys ond cynnwys gwaharddiadau neu ofynion y mae wedi'u bodloni sy'n angenrheidiol er mwyn amddiffyn y cyhoedd yn gyffredinol, neu bersonau penodol, rhag y risg o niwed corfforol neu seicolegol sy'n cynnwys teclyn â llafn neu atal y diffynnydd rhag cyflawni trosedd sy'n ymwneud â theclyn â llafn.

4.1 Gofynion Cadarnhaol

Y bwriad yw y dylai KCPOs fod yn ataliol o ran dull gweithredu, yn hytrach na chosbol. Felly, ochr yn ochr â'r gwaharddiadau a nodir yn y gorchymyn, disgwylir i ymgeiswyr wneud cais am ofynion cadarnhaol sy'n gweithio tuag at fynd i'r afael â'r ymddygiad troseddol mewn perthynas â'r ffactorau risg perthnasol. Dylai ymgeiswyr feddwl yn greadigol ac yn ofalus am y gofynion cadarnhaol y maent yn bwriadu eu cynnig. Dylai ymgeiswyr sicrhau bod y gofynion yn cael eu teilwra i amgylchiadau unigol pob achos. Mae hyn yn golygu ystyried nodweddion penodol fel ethnigrwydd,

rhyw, oedran neu anabledd, a allai olygu bod angen cynnwys gwasanaethau arbenigol. Pan fydd plant yn cael eu cefnogi gan weithiwr cymdeithasol, bydd y gweithiwr cymdeithasol hwnnw'n gallu rhoi cipolwg arbennig o wybodus ar yr hyn a fydd yn gweithio i'r plentyn penodol hwnnw. Bydd angen i ymgeiswyr allu cyflwyno tystiolaeth i'r llys yn dangos bod y gofynion cadarnhaol a geisir ar gael ac yn briodol i'r diffynnydd.

Gall yr ymgeisydd ar gyfer y KCPO ddod o hyd i wybodaeth am y gofynion cadarnhaol yn lleol o'u Partneriaeth Diogelwch Cymunedol (CSP) ac o Unedau Lleihau Trais Lleol (VRUs). Gall y gofynion cadarnhaol hyn gynnwys y rhai sydd ar gael gan sefydliadau'r sector gwirfoddol yn ogystal â rhaglenni a ddarperir gan asiantaethau statudol.

Bydd argaeledd ac ystod y gofynion cadarnhaol yn amrywio rhwng ardaloedd lleol. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Cyrsiau addysgol – ar gyfer oedolion a rhai dan 18 oed
- Rhaglenni sgiliau bywyd
- Cyfranogiad mewn chwaraeon – fel aelodaeth o glybiau chwaraeon neu gymryd rhan mewn chwaraeon grŵp.
- Cyrsiau codi ymwybyddiaeth
- Rhaglenni Ymyrraeth wedi'u Targeddu
- Cwrsela mewn perthynas
- Rhaglenni adsefydlu cyffuriau
- Dosbarthiadau rheoli dicter
- Mentora

Nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysol ond bwriedir iddi ddarparu syniadau o ofynion cadarnhaol posibl. Bydd y gofynion cadarnhaol a gynigir wrth wneud KCPO yn dibynnu ar yr hyn sydd ar gael yn lleol a'r hyn sy'n debygol o fynd i'r afael â ffactorau risg y diffynnydd a'r tebygolrwydd o droseddu neu droseddu pellach. Mae Adran 21(2) o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn dweud y caiff y gofynion a osodir gan KCPO ar amddiffynnydd, yn benodol, gael yr effaith o'i gwneud yn ofynnol i amddiffynnydd wneud y canlynol:

- bod mewn man penodol rhwng amseroedd penodol ar ddiwrnodau penodol neu unrhyw ddiwrnodau;
- cyflwyno eu hunain i berson penodol mewn man lle mae'n ofynnol iddo fod rhwng amseroedd penodol ar ddiwrnodau penodol;
- a chymryd rhan mewn gweithgareddau penodol rhwng adegau penodol ar ddiwrnodau penodol.

Rhaid i'r gofynion a osodir drwy KCPO, i'r graddau y mae'n ymarferol, roi sylw dyledus i (i) gredoau crefyddol y diffynnydd a (ii) unrhyw ymyrraeth â'r amseroedd,

os o gwbl, lle mae'r diffynnydd fel arfer yn gweithio neu'n mynychu sefydliad addysgol.

4.2 Gwaharddiadau

Mae Adran 21(4) o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn nodi rhestr o waharddiadau posibl y gall KCPO eu gosod ar amddiffynnydd. Mae'r Ddeddf hefyd yn rhestru effeithiau posibl gwaharddiadau, megis:

- parth gwahardd
- diffyg cysylltiad ag unigolion eraill
- diffyg cyfranogiad mewn gweithgareddau penodol,
- bod mewn lle penodol rhwng amseroedd penodol ar unrhyw ddiwrnod neu ddiwrnodau penodol
- atal y diffynnydd rhag defnyddio neu gael teclynnau penodol gyda nhw
- defnyddio'r rhyngwyd i hwyluso neu annog troseddau sy'n cynnwys teclynnau â llafn

Gall gorchymyn gynnwys eithriadau i waharddiadau o'r fath. Mae'r Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn glir nad yw'r rhestrau hyn o waharddiadau yn hollgynhwysol, a gall y Llys benderfynu cynnwys gwaharddiadau eraill mewn KCPO fesul achos. Rhaid cymryd gofal bod gwaharddiadau'n rhoi sylw dyledus i'r holl nodweddion neu grwpiau gwarchoddedig y mae angen addasiadau rhesymol arnynt yn unol â deddfwriaeth cydraddoldeb.

Fel yn achos gofynion, rhaid i'r gwaharddiadau a osodir ar amddiffynnydd drwy KCPO, i'r graddau y mae'n ymarferol, roi sylw dyledus i (i) gredoau crefyddol y diffynnydd a (ii) unrhyw ymyrraeth â'r amseroedd, os o gwbl, y mae'r diffynnydd fel arfer yn gweithio neu'n mynychu sefydliad addysgol

Ceir eglurhad ac enghreifftiau pellach o'r gwaharddiadau sydd i'w cynnwys mewn KCPO yng Nghaneliau yr Ymarferydd, sydd ar gael ar wefan gov.uk yn ([KCPO practitioners guidance \(publishing.service.gov.uk\)](https://www.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/614442/kcpo-practitioner-guidance.pdf)).

4.3 Ystyriaethau penodol ar gyfer gofynion cadarnhaol a gwaharddiadau ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed

Mewn perthynas â gwneud ceisiadau KCPO mewn perthynas â diffynnyddion o dan 18 oed, yn ogystal â'r Partneriaethau Diogelwch Cymunedol, bydd Unedau Lleihau Trais (VRUs) a Thimau Troseddau leuenctid hefyd yn gallu nodi a chynnig gofynion cadarnhaol i ddiffynnyddion. Dylid ymgynghori â Thimau Troseddau leuenctid ar

addasrwydd yr holl ofynion a gwaharddiadau arfaethedig ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed. Rhaid cymryd gofal i sicrhau bod gwaharddiadau neu ofynion a gynigir ar gyfer KCPO yn rhoi sylw dyledus i unrhyw nodweddion gwarchoddedig neu gyda diffynnyddion sydd angen unrhyw addasiadau rhesymol yn unol â deddfwriaeth cydraddoldeb. Dylid hefyd ystyried sicrhau nad yw gwaharddiadau a gofynion yn gwrthdaro ag ymyriadau eraill sydd mewn grym i gefnogi plant mewn angen sydd eisoes ar waith.

4.4 Goruchwylio a Chydymffurfio

Mae Adran 22 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn gwneud darpariaeth bellach mewn perthynas â goruchwylio'r gofynion a osodir ar amddiffynnydd o dan KCPO (neu KCPO dros dro mewn rhai achosion).

Pan fo KCPO yn gosod gofyniad ar amddiffynnydd, rhaid i'r gorchymyn hwnnw bennu'r person (unigolyn neu sefydliad) sydd i fod yn gyfrifol am oruchwylio cydymffurfiaeth y diffynnydd â'r gofyniad. Rhaid i'r llys gael tystiolaeth ar addasrwydd a gorfodadwyedd y gofyniad gan y person hwn. Mae'r Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i lys, cyn gosod dau neu ragor o ofynion, ystyried cydnawsedd y gofynion hynny.

Dyletswydd y person penodedig yw gwneud unrhyw drefniadau angenrheidiol mewn cysylltiad â'r gofyniad. Y person penodedig hefyd sydd yn y sefyllfa orau i hyrwyddo cydymffurfiaeth y diffynnydd ac i helpu'r diffynnydd i fodloni'r gofynion a osodir yn y KCPO. Cyfrifoldeb y person penodedig hefyd yw hysbysu prif swyddog priodol yr heddlu bod y diffynnydd wedi cydymffurfio â'r holl ofynion perthnasol yn y KCPO neu, os mai felly y mae hi, bod y diffynnydd wedi methu â chydymffurfio. Y diffynnydd sy'n gyfrifol am gadw mewn cysylltiad â'r person penodedig a rhaid iddo roi gwybod iddo am unrhyw newid cyfeiriad.

Fel y nodwyd uchod, gall y person penodedig fod yn unigolyn neu'n sefydliad. Gallai'r person fod yn swyddog heddlu sy'n delio â'r achos, yn aelod o'r Tîm Troseddau Ieuenctid lleol neu'n weithiwr ieuenctid. Gallai hefyd fod yn berson a oedd yn rhedeg cwrs atal troseddau cyllyll lle mae'r diffynnydd yn mynychu fel rhan o ofyniad y KCPO hwnnw, ac sydd mewn sefyllfa i fonitro presenoldeb a chynnydd y diffynnydd ac a fyddai hefyd yn gallu hysbysu'r heddlu pe bai'r diffynnydd yn methu â chydymffurfio â gofynion perthnasol yn y gorchymyn.

5. Hyd KCPO

Yn gyffredinol, bydd KCPO neu KCPO dros dro yn dod i rym ar y diwrnod y caiff ei wneud. Fodd bynnag, ni fydd KCPO dros dro a wneir heb hysbysiad yn dod i rym nes iddo gael ei gyflwyno. Mae KCPO neu KCPO dros dro a wnaed mewn perthynas â diffynnydd yn y ddalfa, sy'n destun dedfryd o garchar neu sydd ar drwydded, yn dod i rym pan gaiff y diffynnydd ei ryddhau o'r ddalfa, neu'n peidio â bod yn destun dedfryd o garchar, neu'n peidio â bod ar drwydded.

Mae KCPO dros dro yn peidio â bod yn effeithiol unwaith y penderfynir ar y prif gais neu os yw'r gorchymyn fel arall yn cael ei amrywio, ei adnewyddu neu ei ryddhau. Rhaid i KCPO bennu ei hyd a rhaid iddo bara am gyfnod penodol o 6 mis o leiaf ond dim mwy na 2 flynedd. Gall y gwaharddiadau a'r gofynion a bennir mewn KCPO neu KCPO dros dro fod â pharhad gwahanol.

Ar gyfer KCPOs a roddir i bobl ifanc dan 18 oed, dylid ymgynghori â'r Tîm Troseddau Ieuencid perthnasol a CSC (lle mae'r plentyn yn cael ei gefnogi gan weithiwr cymdeithasol) ar hyd priodol y gorchymyn a dylid adolygu hyn yn rheolaidd, er enghraifft bob 6 mis.

6. Cyflwyno KCPO

6.1 Cyflwyno'r KCPO ar y diffynnydd

Unwaith y bydd KCPO wedi'i wneud, rhaid ei gyflwyno i'r diffynnydd, oni bai bod y llys yn gorchymyn fel arall. Os bydd yr ymgeisydd yn cael y KCPO mewn gwrandawriad llys lle mae'r diffynnydd yn bresennol, dylai'r ymgeisydd ystyried gofyn i'r llys orchymyn bod y diffynnydd yn aros ar safle'r llys nes bod y KCPO yn cael ei gyflwyno i'r diffynnydd.

Mae'n hanfodol bod y diffynnydd yn deall natur a manylion manwl y telerau a darpariaethau penodol eu KCPO a bod y telerau'n cael eu hesbonio mewn iaith gyffredin. Gall hyn gynnwys, er enghraifft, darparu map i'r diffynnydd sy'n dangos unrhyw barthau gwahardd y cyfeirir atynt yn y gorchymyn. Bydd angen rhoi ystyriaeth ofalus i sicrhau bod y diffynnydd yn gallu deall effaith y KCPO a'r gofynion a'r gwaharddiadau priodol a osodir.

Os nad yw diffynnydd wedi derbyn y KCPO yn bersonol yn y llys, bydd yr ymgeisydd yn gyfrifol am drefnu ei gyflwyno'n bersonol cyn gynted â phosibl wedi hynny.

6.2 Cyflwyno'r KCPO ar ddiffynnyddion o dan 18 oed

Wrth gyflwyno KCPO ar amddiffynnydd o dan 18 oed, rhaid i'r ymgeisydd gydymffurfio ag unrhyw gyfarwyddiadau a roddir iddo o dan delerau'r gorchymyn llys sy'n ymwneud â'r cyflwyniad ym mhresenoldeb oedolyn cyfrifol/oedolyn priodol. Gall oedolyn priodol, er enghraifft, fod yn rhiant, gwarcheidwad, gweithiwr cymdeithasol awdurdod lleol, rhywun o sefydliad sector gwirfoddol neu oedolyn cyfrifol arall sy'n 18 oed neu'n hŷn nad yw'n swyddog heddlu nac yn cael ei gyflogi gan yr heddlu. Dylai trefniadau arferol y Tîm Troseddau leuenctid mewn perthynas â darparu oedolion priodol fod yn berthnasol.

Mae'n arbennig o bwysig yn achos diffynyddion o dan 18 oed y rhoddir ystyriaeth wrth gyflwyno'r gorchymyn i lefel aeddfedrwydd a/neu unrhyw anghenion datblygiadol sydd gan y diffynnydd i sicrhau bod y person ifanc yn gallu deall amodau ei orchymyn yn llawn. Dylid cyfleu unrhyw anghenion datblygiadol neu arsylwadau am lefel aeddfedrwydd y diffynnydd yn adroddiad y Timau Troseddau leuenctid.

7. hysbysiad

7.1 Gofynion hysbysiad

Ar ôl gwneud y gorchymyn, rhaid i'r person sy'n ddarostyngedig i KCPO neu KCPO dros dro hysbysu'r heddlu, o fewn tri diwrnod, o'i enw(au) a'i gyfeiriad. Os yw'r KCPO yn disodli KCPO dros dro, nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys.

Mae hefyd yn ofynnol i'r person sy'n destun KCPO neu hysbysiad KCPO dros dro hysbysu'r heddlu, o fewn tri diwrnod, am unrhyw newidiadau dilynol i'r wybodaeth hon; yn benodol, defnyddio enw newydd, newid i'w cyfeiriad cartref neu gyfeiriad lle byddant yn byw am fis neu fwy. Mae hysbysiad i'w roi'n bersonol drwy fynychu gorsaf heddlu yn ardal yr heddlu lle mae'r diffynnydd yn byw neu drwy roi hysbysiad llafar i swyddog heddlu, neu i unrhyw berson a awdurdodwyd at y diben hwnnw gan y swyddog sy'n gyfrifol am yr orsaf.

7.2 Gofynion hysbysu diffynyddion o dan 18 oed

Mae gofynion hysbysu diffynyddion o dan 18 oed yn debyg i'r rhai ar gyfer oedolion. Rhaid i'r diffynnydd hysbysu'r heddlu, o fewn tri diwrnod, o'i enw(au) a'i gyfeiriad. Os yw'r KCPO yn disodli KCPO dros dro, nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys. Rhaid i'r diffynnydd hefyd hysbysu'r heddlu, o fewn tri diwrnod, am unrhyw newidiadau dilynol i'r wybodaeth hon; yn benodol, defnyddio enw newydd, newid i'w cyfeiriad cartref neu gyfeiriad lle byddant yn byw am fis neu fwy. Mae hysbysiad i'w roi'n bersonol

gan y diffynnydd sy'n mynychu gorsaf heddlu yn ardal yr heddlu y mae'n byw ynddi neu drwy roi hysbysiad llafar i swyddog heddlu, neu i unrhyw berson a awdurdodwyd at y diben hwnnw gan y swyddog â gofal am yr orsaf. Dylid addasu gofynion hysbysu plant er mwyn ystyried unrhyw anghenion addysgol (AAA) sydd wedi'u nodi, p'un a yw'r plentyn yn Blentyn sy'n Derbyn Gofal (LAC) neu wedi'i nodi wedi bod yn Blentyn Mewn Angen (CIN).

7.3 Troseddau sy'n ymwneud â hysbysu

Mae'n drosedd i berson sy'n ddarostyngedig i KCPO neu KCPO dros dro fethu, heb esgus rhesymol, â chydymffurfio â'r gofynion hysbysu yn adran 24 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 neu roi gwybod i'r heddlu am wybodaeth y maent yn gwybod ei bod yn ffug. Safon y prawf yw'r safon droseddol.

Y gosb uchaf am drosedd hysbysu yw chwe mis o garchar neu ddirwy neu'r ddau ar gollfarn ddiannod, neu ddwy flynedd o garchar neu ddirwy neu'r ddau yn dilyn collfarn ar ddiad. Mae'r person yn cyflawni trosedd ar y diwrnod cyntaf y mae'n methu â hysbysu ac yn parhau i gyflawni'r drosedd drwy gydol y methiant parhaus ond dim ond unwaith y gellir ei erlyn mewn perthynas â'r un drosedd.

Bydd uchafswm tymor y carchariad ar gollfarn ddiannod yn cynyddu i ddeuddeng mis mewn perthynas â throseddau a gyflawnwyd ar ôl i adran 154(1) o Ddeddf Cyfiawnder Troseddol 2003 ddod i rym.

8. Adolygu

8.1 Gwrandawiadau adolygu

Mae gan y llys y pŵer i bennu dyddiad ac amllder gwrandawiadau adolygu y mae'n rhaid i'r ymgeisydd a'r diffynnydd fod yn bresennol ynddynt. Diben gwrandawiadau adolygu yw ystyried yn bennaf a ddylid amrywio neu ryddhau'r KCPO.

Mae'n ofynnol i'r llys osod gwrandawriad adolygu os yw unrhyw waharddiad neu ofyniad gan KCPO i ddod i rym ar ôl diwedd y cyfnod o flwyddyn sy'n dechrau ar y diwrnod y daeth y KCPO i rym. Rhaid cynnal y gwrandawriad adolygu o fewn pedair wythnos olaf y cyfnod o flwyddyn. Gall y llys gynnal gwrandawriad adolygu pan fydd o'r farn y byddai'n briodol, felly gallai benderfynu cynnal gwrandawriad adolygu ymhell cyn y terfyn amser o flwyddyn ar gyfer adolygiad os yw'n briodol yn yr achos penodol hwnnw.

Yn ystod gwrandawiadau adolygu, gall y llys osod gwaharddiad neu ofyniad ychwanegol drwy amrywio os yw wedi'i fodloni bod angen gwneud hynny er mwyn

amddiffyn y cyhoedd yn gyffredinol neu berson penodol rhag niwed sy'n cynnwys teclyn â llafn, neu atal y diffynnydd rhag cyflawni trosedd sy'n ymwneud â theclyn â llafn. Gall gwrandawriad adolygu ystyried a ddylid rhyddhau'r KCPO neu ddileu gwaharddiad neu ofyniad.

8.2 Gwrandawriadau adolygu ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed

Ar gyfer KCPOs a wnaed mewn perthynas â diffynnyddion o dan 18 oed, ni ddylid gadael adolygiadau tan y cyfnod adolygu gofynnol o flwyddyn. O ran diffynnyddion o dan 18 oed, yr ieuengaf yw'r diffynnydd, y mwyaf aml y dylai'r adolygiad gan y llys fod o'r KCPO. Dylid ymgynghori â'r Tîm Troseddau Ieuencid a Gofal Cymdeithasol Plant (lle mae'r plentyn yn derbyn cymorth gweithiwr cymdeithasol) ynghylch hyd cychwynnol y gorchymyn yn ogystal â dyddiadau adolygu arfaethedig.

8.3 Amrywiad

O dan adran 27 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019, gall llys hefyd amrywio, adnewyddu neu ryddhau KCPO neu amrywio neu ryddhau KCPO dros dro ar gais gan y person sy'n ddarostyngedig i'r gorchymyn neu'r heddlu (gan gynnwys Heddlu Trafnidiaeth Prydain a Heddlu'r Weinyddiaeth Amddiffyn). Rhaid gwneud y cais i'r llys priodol. Mae'r ddarpariaeth hon yn sicrhau y gellir addasu'r gorchymyn i adlewyrchu amgylchiadau sy'n newid, er mwyn sicrhau ei fod yn parhau'n effeithiol i reoli'r risg a achosir gan weithgareddau sy'n gysylltiedig â throseddau cyllyll a chario cyllell a bod y gorchymyn yn parhau i fod yn angenrheidiol at y diben hwnnw.

Gall adnewyddu neu amrywio fod ar sawl ffurf gan gynnwys ychwanegu gwaharddiad neu ofyniad newydd neu ddileu un sy'n bodoli eisoes. Fodd bynnag, rhaid i'r llys fod yn fodlon bod angen unrhyw waharddiad neu ofyniad ychwanegol o'r fath er mwyn amddiffyn y cyhoedd yn gyffredinol, neu bersonau penodol rhag risg o niwed sy'n ymwneud â theclyn â llafn, neu atal diffynnydd rhag cyflawni trosedd sy'n ymwneud â theclyn â llafn

8.4 Amrywiad i ddiffynnyddion o dan 18 oed

Os yw'r diffynnydd o dan 18 oed, rhaid ymgynghori â'r Tîm Troseddau Ieuencid perthnasol cyn gwneud cais o dan adran 27 o'r Ddeddf (ac eithrio os caiff ei wneud gan y diffynnydd ei hun). Cyn gwneud ei benderfyniad ar gais o'r fath, rhaid i'r llys glywed y person sy'n gwneud y cais ac unrhyw berson arall sy'n dymuno cael

gwrandawriad a restrir yn adran 27(2) o'r Ddeddf. Mae hyn yn rhestru'r diffynnydd a'r heddluoedd perthnasol.

8.5 Rhyddhau

Dim ond pan fydd yn fodlon bod yr amodau ar gyfer gwneud hynny'n cael eu bodloni mewn perthynas â'r diffynnydd penodol a fyddai'n ddarostyngedig i'r gorchymyn y caiff KCPO ei wneud, boed hynny ar gollfarn neu fel arall. Fodd bynnag, mae'n agored i'r heddlu neu'r diffynnydd wneud cais i'r llys i ryddhau gorchymyn cyn iddo ddod i ben os yw o'r farn y bydd yn gallu bodloni'r llys nad oes angen y gorchymyn mwyach i fynd i'r afael â'r risg a achoswyd pan wnaed y gorchymyn am y tro cyntaf.

Mae adran 27(10) o'r Ddeddf yn atal y llys rhag cyflawni gorchymyn cyn diwedd chwe mis o'r diwrnod y daeth i rym heb gydsyniad y diffynnydd a phrif swyddog priodol yr heddlu. Os gwnaed y cais i ryddhau gan brif swyddog, rhaid i'r prif swyddog hwnnw roi caniatâd. Os na wnaed y cais i ryddhau gan brif swyddog ond bod y cais am y KCPO wedi'i wneud gan brif swyddog, rhaid i'r prif swyddog hwnnw roi caniatâd yn ychwanegol at bob prif swyddog ar gyfer yr ardal(oedd) lle mae'r diffynnydd yn byw. Mewn unrhyw achos arall (er enghraifft, pan fo'r diffynnydd yn gwneud cais i gael ei ryddhau a'r CPS yn gwneud cais am y KCPO), rhaid i brif swyddog yr heddlu roi caniatâd ar gyfer ardal lle mae'r diffynnydd yn byw.

9. Apeliadau

9.1 Hawliau apelio

Pan wneir KCPO neu KCPO dros dro ac eithrio ar gollfarn, gall yr ymgeisydd neu'r diffynnydd apelio yn erbyn gwneud y gorchymyn, neu wrthod gwneud gorchymyn o'r fath, i Lys y Goron.

Pan wneir KCPO ar gollfarn, caiff y diffynnydd apelio yn erbyn gwneud y gorchymyn fel pe bai'r gorchymyn yn ddedfryd a basiwyd ar y diffynnydd am y tramgwydd.

Gall person apelio yn erbyn penderfyniad i amrywio, adnewyddu neu ryddhau gorchymyn, neu wrthod gwneud hynny, i Lys y Goron neu, pan wnaed y cais i Lys y Goron, i'r Llys Apêl.

Wrth benderfynu apêl, caiff Llys y Goron wneud unrhyw orchmynion a allai fod yn angenrheidiol i roi effaith i'w benderfyniad ar yr apêl ac unrhyw orchmynion cysylltiedig a chanlyniadol y mae'n ymddangos iddo eu bod yn briodol.

10. Torri

10.1 Troseddau

Mae'n drosedd i berson dorri KCPO neu KCPO dros dro, hynny yw, gwneud unrhyw beth sy'n cael ei wahardd gan y gorchymyn neu sy'n methu â gwneud unrhyw beth sy'n ofynnol gan y gorchymyn heb esgus rhesymol. Rhaid i'r llys fod yn fodlon i'r safon droseddol fod y diffynnydd, heb esgus rhesymol, wedi torri'r gorchymyn.

Mater i'r heddlu fydd penderfynu pa gamau i'w cymryd pan fydd toriad yn digwydd. Er enghraifft, bydd yr heddlu am ystyried a yw'r ymddygiad a arweiniodd at dorri'r KCPO yn gymharol fach neu a yw'n torri'r gorchymyn yn sylweddol. Y mwyaf bach yw'r toriad, y lleiaf tebygol ydyw o fod o bryder i'r cyhoedd. Mewn achosion o'r fath, bydd angen i'r heddlu benderfynu a oes angen cymryd camau ffurfiol (gan gynnwys cyfeirio at Wasanaeth Erlyn y Goron (CPS)) neu a fydd yn fwy priodol cymryd camau anffurfiol. Fodd bynnag, bydd angen i'r heddlu gofio y gallai mân achosion o dorri amodau neu nifer o fân achosion o dorri amodau ar yr un pryd fod yn destun digon o bryder bod angen ystyried cymryd camau ffurfiol.

O ran achosion sy'n ymwneud â thorri KCPO a atgyfeirir gan yr heddlu i Wasanaeth Erlyn y Goron (CPS), mater i'r CPS yw ystyried a ddylid bwrw ymlaen ag erlyniad. Wrth wneud y penderfyniad hwnnw bydd erlynwyr yn cymhwyso'r Cod ar gyfer Erlynwyr y Goron ac yn ystyried lle mae digon o dystiolaeth yn erbyn y diffynnydd i ddarparu ar gyfer posibilrwydd realistig o gollfarn ac a yw er budd y cyhoedd i erlyn.

Nid oes rhaid erlyn yn awtomatig lle ystyrir bod cam tystiolaethol y [Prawf Cod Llawn](#)² yn cael ei fodloni gan Wasanaeth Erlyn y Goron, gan nad yw o bosibl er budd y cyhoedd i wneud hynny ar sail difrifoldeb y toriad neu ffactorau budd cyhoeddus eraill.

10.2 Dedfrydu

Y gosb uchaf am doriad yw chwe mis o garchar neu ddirwy neu'r ddau ar gollfarn ddiannod, neu ddwy flynedd o garchar, dirwy neu'r ddau, yn dilyn collfarn ar ddiad. Mae adran 29(4) o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn atal y llys rhag gwneud gorchymyn am ryddhad amodol yn dilyn collfarn am drosedd yn yr adran hon.

Bydd gan y llys yr ystod lawn o ddedfrydau cymunedol sydd ar gael iddynt i'w hystyried. Mae'r opsiynau amgen i ddedfryd o garchar i'r rhai a gollfarnwyd am doriad yn cynnwys:

- Gwaith di-dâl – Ad-dalu Cymunedol
- Gofyniad gweithgaredd adsefydlu (RAR) yn ymgymryd â gweithgareddau yn ôl cyfarwyddyd

² <https://www.cps.gov.uk/publication/code-crown-prosecutors>

- Ymgymryd â rhaglen benodol i helpu i newid ymddygiad troseddol
- Triniaeth iechyd meddwl gyda chydsyniad y diffynnydd
- Gofyniad adsefydlu cyffuriau gyda chydsyniad y diffynnydd
- Gorchymyn trin a phrofi cyffuriau (DTTO)
- Gofyniad trin alcohol gyda chaniatâd y diffynnydd
- Gofyniad ymatal a monitro alcohol gyda chydsyniad y diffynnydd.

10.3 Ystyriaethau penodol ar gyfer dedfrydu diffynnyddion o dan 18 oed

Wrth ystyried dedfrydau priodol ar gyfer diffynnyddion o dan 18 oed, bydd y llys yn dilyn y canllawiau dedfrydu a nodir gan y Cyngor Dedfrydu³. Rhaid i'r llys roi sylw i brif nod y system cyfiawnder ieuencid, atal troseddu gan bobl ifanc a phlant a lles y plentyn neu'r person ifanc.

Bydd gan y llys yr ystod lawn o ddedfrydau cymunedol sydd ar gael iddynt i'w hystyried mewn perthynas â phobl ifanc o dan 18 oed fel y maent yn ei wneud gydag oedolion.

11. Rhychwant Tiriogaethol

Rhychwant tiriogaethol KCPOs yw Cymru a Lloegr. Pan fo KCPO neu KCPO dros dro wedi'i wneud mewn perthynas â diffynnydd sy'n teithio i ardal y tu allan i Gymru a Lloegr, ni all y person hwnnw dorri gwaharddiad neu fethu â chydymffurfio â gofyniad yn y gorchymyn hwnnw oni bai bod y gorchymyn yn gwahardd y diffynnydd rhag teithio y tu allan i Gymru neu Loegr.

Mae'n ofynnol i amddiffynnydd y gwnaed KCPO neu KCPO dros dro mewn perthynas ag ef hysbysu'r heddlu am newid ei gyfeiriad cartref neu gyfeiriad lle mae'r person hwnnw wedi penderfynu byw am gyfnod o fis neu fwy ac felly byddai'n ofynnol iddo hysbysu'r heddlu o'i gyfeiriad newydd. Bydd y KCPO yn parhau i gael effaith drwy gydol y cyfnod a bennir yn y gorchymyn a bydd yn ofynnol i'r person y gwnaed ef mewn perthynas ag ef gydymffurfio â'r gofynion a'r gwaharddiadau a osodir ganddo os bydd y person hwnnw'n dychwelyd i Gymru neu Loegr.

12. Cyfathrebu'r defnydd o KCPOs

³ <https://www.sentencingcouncil.org.uk/>

Efallai yr hoffai'r heddlu gyfathrebu eu bod yn defnyddio, neu'n bwriadu defnyddio, KCPOs yn yr ardal leol. Gall cyfleu'r wybodaeth hon gynyddu hyder y gymuned yn yr ymateb lleol i droseddau cyllyll, rhoi sicrwydd i'r gymuned y gellir rhoi gwybod yn ddiogel am droseddau cyllyll a phryder bod pobl yn cario cyllyll, a gweithredu fel rhwystr rhag person sy'n dewis cario cylllell yn gyhoeddus heb reswm da. Gellir cyfleu gwybodaeth gyffredinol am KCPOs drwy bartneriaid ymgynghori, y cyfryngau, drwy sianeli cyfryngau cymdeithasol, neu unrhyw gyfrwng priodol arall.

Fodd bynnag, mae trafodion KCPOs yn y Llys leuenctid yn ddarostyngedig i gyfyngiadau adrodd awtomatig yn rhinwedd adran 49 o Ddeddf Plant a Phobl Ifanc 1933. Mae adran 49 yn caniatáu i faterion penodol gael eu hadrodd mewn perthynas â phlentyn neu berson ifanc ar yr amod nad yw hyn yn debygol o arwain aelodau o'r cyhoedd i'w nodi fel rhywun sy'n ymwneud â thrafodion

13. Ystyried dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus

Rhaid i ymgeiswyr gofio hefyd, yn unol ag adran 149 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, y dylid gwneud pob ystyriaeth a phenderfyniad mewn perthynas â cheisiadau am KCPOs gan roi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth, a hyrwyddo cyfle cyfartal waeth beth fo'r ffactorau fel oedran, anabledd, rhyw, hil, crefydd neu gred neu gyfeiriadedd rhywiol.

14. Peilot

Mae Adran 31 o Ddeddf Arfau Tramgwyddus 2019 yn gwneud darpariaeth ar gyfer dau amod y mae'n rhaid eu bodloni cyn y gellir dod â KCPOs i rym ledled Cymru a Lloegr:

- yn gyntaf, rhaid treialu darpariaethau'r KCPO mewn un neu fwy o ardaloedd yng Nghymru a Lloegr at un neu fwy o ddibenion penodedig; ac
- yn ail, rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol osod adroddiad gerbron y Senedd ar weithrediad y peilot.

Diben treialu peilot KCPOs yw profi a llywio prosesau ar gyfer ei gyflwyno'n ehangach. Bydd y peilot yn darparu gwybodaeth ddefnyddiol am ddefnydd a fformat y ddogfennaeth a ddefnyddir yn y cais am orchymyn yn ogystal â chyfle i asesu'r gwaharddiadau a'r gofynion a wneir mewn KCPOs a sut mae'r rhain wedi gweithio. Bydd y cynllun peilot hefyd yn caniatáu dealltwriaeth lawnach o'r costau tebygol y

byddant yn cael eu hysgwyddo unwaith y bydd y gorchmynion yn cael eu cyflwyno ledled gweddill Cymru a Lloegr.

Caiff y canllawiau hyn eu hadolygu yn wyneb canfyddiadau'r peilot a'u diweddarau cyn cyflwyno KCPOs ledled Cymru a Lloegr.